

Servitūta ceļa atrašanās vietas izvēles tiesība

Jolanta Dinsberga

Rīgas Stradiņa universitāte, Juridiskā fakultāte, Latvija

Ievads. Viens no izplatītākajiem servitūtiem Latvijā ir ceļa servitūts. Ceļa servitūtu iespējams nodibināt uz jau esoša vai nākotnē izbūvējama servitūta ceļa. Abos gadījumos saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikuma 1159. pantu tiesība izvēlēties ceļa atrašanās vietu ir valdošā nekustamā īpašuma īpašniekam, izņemot ar testamentu nodibināto ceļa servitūtu gadījumus. Šajā darbā pētīta Latvijas un arī citu valstu pieredze saistībā ar servitūta ceļa izvēles tiesību, kā arī izvērtēts jautājums par valdošā un kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieku izvēles tiesību savstarpējo līdzsvaru tiesiskajās attiecībās.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Darba mērķis ir servitūta ceļa atrašanās vietas izvēles tiesības normatīvā regulējuma un praktiskās piemērošanas izpētes rezultātā izdarīt secinājumus un sniegt iespējamus priekšlikumus valdošā un kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieku interešu līdzsvarošanai Latvijas Republikas Civillikumā.

Izvirzītā mērķa sasniegšanai izmantots Latvijas Republikas Civillikums, pētīti citu valstu normatīvie akti, kas regulē ceļa servitūta nodibināšanu, tiesu prakse un nozares speciālistu atziņas. Darbā izmantotas vispārzinātniskās pētījuma metodes – vēsturiskā, monogrāfiskā, analītiskā, grafiskā, indukcijas un dedukcijas metode. Darbā izmantotas arī tiesību normu interpretācijas metodes – vēsturiskā, gramatiskā, teleoloģiskā un sistēmiskā.

Rezultāti. Izvērtējot Latvijas Republikas Civillikumā un citās valstīs esošo servitūta ceļa izvēli reglamentējošās tiesību normas, konstatēts, ka saskaņā ar Latvijas Republikas Civillikumu valdošā nekustamā īpašuma īpašnieka nekustamais īpašums ne tikai tiek apgrūtināts, bet Civillikums pat nepieļauj iespēju kalpojošā nekustamā īpašuma īpašniekam izvēlēties servitūta ceļa atrašanās vietu, kas viņam vismazāk traucētu (izņemot gadījumus, ja ceļa servitūts tiek nodibināts ar testamentu, sīkāk neapzīmējot vietu). Šāds regulējums rada dubultu slogu kalpojošā nekustamā īpašuma īpašniekam, jo tas ir ierobežots ne tikai savu īpašuma tiesību lietošanā, bet servitūta ceļa atrašanās valdošā nekustamā īpašuma īpašnieka izvēlētajā vietā rada vēl papildu neērtības, ja izvēlēta vieta bijusi pretēja kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieka gribai.

Secinājumi. Ņemot vērā kalpojošā nekustamā īpašuma īpašniekam papildus radītās neērtības saistībā ar valdošā nekustamā īpašuma īpašniekam piešķirtajām prioritātēm servitūta ceļa izvēlē un citu valstu pieredzi pētāmajā jautājumā, Latvijas Republikas Civillikuma 1159. pants ir jāprecizē un izvēles tiesības normatīvais regulējums jāpilnveido, lai nodrošinātu valdošā un kalpojošā nekustamā īpašuma īpašnieku interešu līdzsvarotību.